

מדת ברכת

שיעון חזק היומי בדרך קצרה

לע"נ מרן ר' חיים פנחס בר' יצחק יצחק שיינברג זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 83 פרשת פקודי תשע"ד

סוכה כה - לא

רמי בר יחזקאל מכאר ששית עראי היא כשיעור הליכת ק' אמה, וכן שנו בברייתא שהישן בתפילין וראה קרי לר' יעקב אוהו ברצועה ולא בקציצה **עמוד ב** לרבנן מותר לישון בהם עראי ולא קבע ושיעור עראי כדי הילוך ק' אמה.

רב אומר שאסור לאדם לישון ביום יותר משינת הסוס והיא כשיעור ס' נשימות, אביי אומר שרבה ישן כרב, ורב כרבי, ורבי כדוד, ודוד כסוס, וסוס שנתו היא ס' נשימות, כשאביי ישן ביום כשיעור הליכה מפומבדיתא לבי כובי, קרא עליו רב יוסף עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך.

לר' נתן הנכנס לישון ביום רצה חולץ התפילין ואם רצה יכול להניח, ובליילה חולץ ואינו מניח, ולר' יוסי הילדים חולצין ואינם מניחים גם ביום שרגילים בטומאה, ולכאורה רואים שר' יוסי סבר שבעל קרי אסור בתפילין, ואביי דוחה שמדובר בילדים ונשותיהם עמם שחוששים שיבא להרגל דבר.

אם שכח ושימש בתפילין לא אוהו ברצועה או בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם שהידיים עסקניות הם.

משנה פעם הביאו לר' יוחנן בן זכאי לטעום תבשיל, ולר"ג הביאו ב' כותבות ודלי של מים ואמרו שיעלו לטעום, אך כשנתנו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה נטל אותו במפה ואכלו מחוץ לסוכה ולא בירך אחריו. **גמרא** המעשה אינו סותר את המשנה הקודמת אלא המשנה באה לומר שאם רוצה להחמיר יחמיר ואין בזה יוהרא וכן היה מעשה שהביאו לר' יוחנן בן זכאי לטעום תבשיל ולר"ג ב' כותבות ודלי מים

דף כז ואמרו להעלותם לסוכה, אך ר' צדוק לא הקפיד לאכול פחות מכביצה בסוכה, ולכאורה משמע שכביצה כן צריך סוכה, וזה לא כרב יוסף וכאביי, ויש לומר שנקטו פחות מכביצה לענין שאם אכל כביצה צריך נטילה וברכה, ובסוכה לא חייב בכביצה.

משנה לר"א אדם חייב לאכול בסוכה י"ד סעודות, אחת ביום ואחת בלילה, ולחכמים אינו חייב חוץ מליל יו"ט הראשון, ור"א הוסיף שמי שלא אכל בליל יו"ט ראשון יכול להשלים בליל יו"ט אחרון, ולחכמים אין לזה תשלומין ונאמר על זה מעוות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות.

גמרא טעמו של ר"א שכתוב תשבו וצריך להיות כעין דירה שאדם אוכל סעודה אחת ביום ואחת בלילה, ולחכמים, כמו שבדירתו רצה אכול רצה אינו אוכל כך בסוכה אינו חייב לאכול מלבד ליל יו"ט ראשון, שר"ש בן יהורזק לומד בגזירה שווה חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות וכמו ששם בלילה הראשון חובה, שכתוב בערב תאכלו מצות, והשאר רשות, כך בסוכה בלילה הראשון חובה ושאר הימים רשות.

ר"א אומר שניתן להשלים ביו"ט אחרון, ולכאורה ברישא הוא אומר שצריך לאכול י"ד סעודות, ור"א אומר שר"א חזר בו. ואין לומר שישלים ביו"ט אחרון בפת כי אז הוא אוכל את סעודת היום, אלא יש לומר שמשלים במיני תרגימא, וכן שנו בברייתא שאם השלים במיני תרגימא יצא.

פעם שאל אפטרופוס של אגריפס המלך את ר"א שהוא רגיל לאכול סעודה אחת ביום האם יוצא גם בסוכות בכך, אמר לו ר"א שבכל יום הוא אוכל כמה פפרות לכבוד עצמו, ואינו יכול לאכול משהו לכבוד קונו, ועוד שאל את ר"א שיש לו ב' נשים אחת בטבריה ואחת בצפורי ויש לו סוכה בטבריה ובצפורי האם הוא יכול לצאת מסוכה לסוכה, אמר לו ר"א שהיוצא מסוכה לסוכה ביטל מצוות הראשונה.

עמוד ב ור"א סובר שלא יוצאים מסוכה לסוכה ולא עושים סוכה בחול המועד, ולחכמים יכולים לצאת מסוכה לסוכה וגם לעשותה בחול המועד, ור"א מודה שאם נפלה שחורז ובונה אותה, וטעמו של ר"א, שכתוב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, שיעשה סוכה הראויה לשבעת ימים, ורבנן לומדים מהפסוק שיעשה סוכה גבם בחג, ובנפלה החידוש הוא שלא אומרים שהסוכה שבנה היא סוכה אחרת ואינה לז', ור"א אומר שכמו שאדם אינו יוצא ביו"ט ראשון בלולבו של חבירו שכתוב ולקחתם לכם משלכם, כך אינו יוצא בסוכתו של חבירו שכתוב וחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים משלך, ולחכמים אף שבלולבו של חבירו אינו יוצא ביו"ט ראשון אך בסוכה של חבירו יוצא, שכתוב כל האזרח בישראל יעשו סוכות, שכל ישראל ראוים לשבת בסוכה אחת, ומתעשה לך לומדים רבנן למעט גזולה, אך שאולה כשירה, שכתוב כל האזרח, ור"א לומד מכל האזרח לחייב גר שהתגייר בחג או קטן שהגדיל בחג, ורבנן לא צריכים לרבות אותם כי הרי עושים סוכה בחול המועד.

ר' אלעאי הלך ברגל להקביל את פני ר"א רבו בלוד, אמר לו ר"א, אלעאי, אינך משובח הרגל, ר"א אמר שהוא משבח את העצלנים שלא יוצאים מבתיהם ברגל שכתוב ושמחת אתה וביתך, אך ר' יצחק אמר שאדם חייב להקביל פני רבו ברגל שכתוב מדוע את הולכת אליו לא חודש ולא שבת, ומשמע שבחודש ושבת צריך להקביל פני רבו, ויש לומר שר' יצחק מדבר כשחוזר באותו יום אך אם אינו חוזר לר"א אסור ברגל.

פעם שבת ר"א בגליל העליון בסוכתו של יוחנן בן אלעאי בקסרי או קסריון, והגיעה החמה לסוכה אמר יוחנן האם אפרוש עליה סדין, אמר ר"א שאין שבת בישראל שלא יצא ממנו שופט, וכשהגיעה החמה לחצי הסוכה אמר שוב האם אפרוש סדין ואמר לו שאין שבת מישראל שלא יצאו ממנו נביאים, ושבת יהודי ובנימין עמדו מהם מלכים ע"פ הנביאים, וכשהגיעה החמה למרגלותיו של ר"א נטל סדין יוחנן ופירש עליה הפשיל ר"א טליתו ויצא, ומה שלא ענה לו בתחילה שמעולם לא אמר דבר שלא שמע מרבו, ומה שר"א שבת במקום אחר למרות שהוא שיבח את העצלנים, יש לומר שזה היה שבת רגילה, ומה שר"א לא ענה משיטתו בפקק החלון שאם קשור ותלוי פוקקין בו, ואם לא, אין פוקקים בו, ולחכמים גם באין קשור ותלוי פוקקים,

דף כח ויש לחלק ששם זה נקרא מוסיף על אהל שהוא ביטל הפקק בחלון אך סדין יחיה מותר.

פעם שבת ר"א בגליל העליון ושאלו ממנו ל' הלכות בהלכות סוכה, על י"ב אמר שמעתי ועל י"ח אמר לא שמעתי, ור' יוסי בר יהודה אמר שעל י"ח אמר שמעתי ועל י"ב אמר לא שמעתי, אמרו לו האם אתה אומר רק ממה שמעתי, אמר להם שאתם מחייבים אותי לומר דבר שלא שמעתי מרבותי, שמעולם לא הקדים אותי אדם

דף כה באילן שיורד נופו לא מטלטלים בו יותר מבית סאתים, שהוא דירה שתשמישה לאוירי שמטלטלין בה רק עד בית סאתים, וישנה ברייתא שאם שבת בתל גבוה י' והוא יותר מד' אמות עד בית סאתים, וכן נקע עמוק י' והוא יותר מד' אמות עד בית סאתים, וכן קמה קצורה ושיבולת מקיפים אותה, יכול ללכת את כולה וחוצה לה עד אלפים אמה, ולכאורה הרוח מוליכה ומביאה את השבלים, ויש לומר שמחברם בעלי הוצים ודפנא.

משנה שלוחי מצוה פטורים מהסוכה, וכן חולים ומשמישהם פטורים מהסוכה, ומותר לאכול ולשתות דרך עראי מחוץ לסוכה. **גמרא** שלוחי מצוה פטורים ממצוה לומדים מהפסוק בשבתך פרוט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך למעט חתן, ולכן הכונס את הבתולה פטור מקרי"ש, והכונס אלמנה חייב, ורב הונא מבאר את המיעוט שכמו שדרך היא רשות, כך חייב מי שעוסק בדבר רשות והעוסק במצוה פטור, אך לכאורה ניתן ללמוד הפסוק שחייב גם כשהוא בדרך של מצוה, ויש לומר שהתורה לא כתבה בשבת ובלכת וכתוב בשבתך לומר שרק בשבת ובלכת שלך אתה חייב אך אתה פטור בהליכה של מצוה, אך לפ"י יש לבאר מדוע כונס אלמנה חייב למרות שעוסק במצוה, ויש לחלק שכונס בתולה הוא טרוד וכונס אלמנה אינו טרוד, אך אין להוכיח מזה שכל טרדה פטור, שא"כ גם כשטבעה ספינתו בים יהיה פטור, ורב אמר שאפילו אבל חייב בכל המצוות חוץ מתפילין שנאמר בהם פאר, אלא החילוק הוא שבבתולה הוא טרוד טרדה של מצוה ובאלמנה אינו טרוד, ובטבעה ספינתו הוא רק טרדה של רשות.

לכאורה יש מקור אחר שעוסק במצוה פטור ממצוות, שכתוב ויהי אנשים אשר היו טמאים, וסובר ר' יוסי הגלילי שהם היו נושאי ארונו של יוסף, **עמוד ב** ולר"ע הם מישאל ואלצפן שעסקו בנדב ואביהוא, ור' יצחק סובר שנושאי ארונו של יוסף יכלו להטירה כבר קודם, וכן מנדב ואביהוא שמתו בא' ניסן יכלו להטהר, אלא הם היו טמאים ממת מצוה שחל יום ז' שלהם בערב פסח, שכתוב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, משמע שרק ביום ההוא לא יכלו לעשות, ולמחרת כן יכלו לעשות, ויש לומר ששם היו פטורים מפסח שעדיין לא הגיע זמן חיובו של פסח, אך כשהגיע זמן חיוב המצוה ובכ"ז פטורים לומדים מקרי"ש, ואם היינו לומדים מקרי"ש בלבד לא היינו לומדים שעוסק במצוה דוחה אף מצוה שיש בה כרת.

לרב, אבל פטור מתפילין, שנאמר פרט לעוסק במצוה פאך חבוש עליו שרק הוא ילבש תפילין אך שאר אבלים פטורים מתפילין, וזה רק ביום הראשון שנאמר ואחיתה כיום מר. **לרב**, אבל חייב בסוכה, והחידוש הוא שאף שמצטער פטור מסוכה, זה רק צער מהסוכה, אך לאבל יש צער מעצמו, והוא צריך ליישב דעתו.

רב אומר שחתן ושושביניו וכל בני החופה פטורים מסוכה כל ז' ימי המשחה, כיוון שהימים לשהמו, ואין לומר שיאכלו וישמחו בסוכה, כיון שהמשחה היא במקום החופה, ואין לומר שיאכלו בסוכה וישמחו בחופה, כי המשחה צריכה להיות במקום סעודה, ולאביי לא אומרים שיעשו חופה בסוכה שחששו ליחוד, ולרבא משום צער החתן, והנ"מ ביניהם אם מצויים אנשים שנכנסים ויוצאים שם שאז אין חשש יחוד, אך יש צער לחתן, ר' ירמיה אמר שהוא אכל בסוכה ושמח בחופה ושמח לבו בכך שהרויח ב' מצות.

חתן ושושבינים וכל בני חופה פטורים מתפילה ותפילין אך חייבים בקרי"ש, **דף כז** לדעת ר' שילא חתן פטור מקרי"ש, והשושבינים וכל בני חופה חייבים, ר' חנניא בן עקיבא אומר שכתבי סת"ם וכן התגרים ותגרי התגרים של סת"ם, וכל העוסקים במלאכת שמים רבות מוכרי תכלת, פטורים מקרי"ש ותפילה ותפילין ומכל מצוות שבתורה, והוא מקיים את דעת ר' יוסי הגלילי שאומר שעוסק במצוה פטור מהמצוה.

הולכי דרכים ביום פטורים מהסוכה ביום וחייבים בלילה, והולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום, וההולכים ביום ובלילה, פטורים ביום ובלילה, אך ההולכים לרוב מצוה ביום פטורים אף בלילה, כמו שרב חסדא ורבה בר רב הונא כשהלכו לשבת הרגל לריש גלותא ישנו בשפת הנהר של סורא, ואמרו שאנו שלוחי מצוה ופטורים מסוכה.

שומרי העיר ביום פטורים מהסוכה ביום וחייבים בלילה, והשומרים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום, והשומרים בין ביום ובין בלילה פטורים בין ביום ובין בלילה, שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה, ואין לומר שיעשו סוכה במקום השמירה, לאביי מכיוון שכתוב תשבו כעין תדורו ולא הטיחהו, ולרבא פירצה קוראת לגנב, והנ"מ ביניהם אם שומר כרי של פירות, שלרבא חייב ולאביי פטור.

חולה שפטור מסוכה הוא אף שאין בו סכנה, ואפילו חש בעיניו או בראשו, וכן אמר רשב"ג שחש בעיניו בקסרי, והתיר ר' יוסי הגדול שישנו הוא ומשמשו חוץ לסוכה. **רב התיר** לרב אחא ברדלא לישון בכלכל בסוכה בגלל הזבובים, ורבא התיר לרב אחא בר אדא לישון חוץ לסוכה בגלל סירחון הקרקע, והוא לשיטתו שמצטער פטור מהסוכה, ומה ששינוי שחולים ומשמישהם פטורים, היינו שבחולים גם משמישהם פטורים, ומצטער רק הוא פטור ולא משמשו.

רב יוסף אומר ששיעור אכילת עראי הוא כב' או ג' ביצים, ואביי מקשה שהרבה פעמים מספיק לאדם אכילה כזו וא"כ זה אכילת קבע, ואביי אומר שהשיעור הוא כמו שתלמידי טועם בכבוקו ונכנס לעיור.

מותר לאכול עראי חוץ לסוכה אך אסור לישון עראי חוץ לסוכה, ורב אשי מבאר שחששו שירדם, ואביי מקשה שמתור לישון עראי בתפילין אך קבע אסור, ונחשוש שירדם גם בעראי, ורב יוסף בר בר עילאי מסביר שמדובר שמוסר שנתו לשומר, ורב מרשישא שאל שהשומר צריך שומר, ורבה בר בר תנה מבאר בשם ר' יוחנן שמדובר משניה ראשו בין ברכיו, ורבא מבאר שבסוכה אסור גם עראי שאין קבע לשינה.

ישנה ברייתא שאדם ישן בתפילין עראי ולא קבע, ויש ברייתא שישן בין עראי בין קבע, ויש ברייתא שלא ישן לא קבע ולא עראי, ויש לבאר שכשאוחזם בידו אסור אף עראי, ואם הם בראשו מותר עראי ולא קבע, ובמניח סודר עליהם מותר אף קבע.

לביהמ"ד ולא ישנתו שיחת חולין ולא אמרתי מעולם דבר שלא שמעתי מפי רבי. ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי מעולם דבר שלא שמעתי מפי רבי.

אמרו על ר' יוחנן בן זכאי שלא שח שיחת חולין מימיו, ולא הלך ד' אמות בלי תורה ותפילין, ולא קדמו אדם בבית המדרש, ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא עראי, ולא הרבה במבואות המטונפות, ולא הניח אדם בביהמ"ד ויצא, ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה, ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו, ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו, ולא אמר הגיע הזמן ללכת מביהמ"ד חוץ מערב פסח וערב יו"ט, וכן נהג ר"א תלמידו, והיו להלל הזקן פ' תלמידים ל' מהן היו ראויים שתשרה עליהם שכונה כמשה רבינו, ול' מהם ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע, וכ' בנינונים, גדול שבכולם יונתן בן עוזיאל, וקטן שבכולם רבן יוחנן בן זכאי שאמר עליו שלא הניח מקרא או משנה גמרא הלכות ואגדות דקדושי תורה וזקאי סופרים, קל וחומר גזירה שווה, תופלות גימטריות, שיחת מלאכי השרת שיחת שדים שיחת דקלים, משלות כוכבים ומשלות שועלים, דבר גדול שיה מעשה מרכבה, וחבר קטן שהן הוויות של אביי ורבא, לקיים הפסוק להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהן אמלא, והקטן שבכולם ול' קטן הגדול שאמרו על יונתן בן עוזיאל שכשישב ועסק בתורה כל עוף הפורה עליו מיד נשרף.

משנה לב"ש, מי שהיה ראשו ורובו בסוכה והשולחן בבית פסול, ולב"ה כשר, ואמרו ב"ה שהיה מעשה שזקני ב"ש וב"ה ביקרו אצל יוחנן בן החורנית ומצאוהו יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו כלום, ואמרו ב"ש שאכן אמרו לו הזקנים שאם אתה נוהג כך לא קימת מצוות סוכה מימין, נשים עבדים וקטנים פטורים מהסוכה, קטן שאין צריך לעבור חייב, והיה מעשה אצל שמאי שילדה כלתו ופיתח את המעוזה וסיכך על המיטה אמו הקטן.

גמרא נשים פטורות שכתבו אורח שזה אורח, והאורח להוציא הנשים, וכל מרבה קטנים, ומשמע שאזרח משמעותו גם נשים וגם אנשים, אך ביו"כ דרשו האורח לרבות נשים האזרחיות שחייבות בעיניו משמע שאזרח זה רק אנשים, ורבה אמרו שזה הלכה שרבנן הסמיכו על פסוק, אך יש לברר מה מהלכה ומה מפסוק, ועוד שאין צריך פסוק ויש ללמוד את זה מהכלל שצמזע עשה שהזמן גמא נשים פטורות, וביה"כ חייבות בעיניו כדברי ר' אבהו א"ש או אשה **עמוד ב** והתורה השוטה אשה לאיש לכל עונשים שבתורה, ואומר אביי שסוכה לומדים מהלכה, שהיה מקום לומר שיש לנשים חיוב משום תשבו בעין תדורו וכמו שבדירה אדם גר עם אשתו, כך בסוכה. ורבה אמר שהיה מקום לדרוש ט"ו ט"ו מחג המצות שכמו שנשים חייבות במצוה כך יהיו חייבות בסוכה, ולכן לומדים מהלכה, אך לפ"י מהפסוק לומדים לרבות גרים שנתעב אותן מאזרח ולא גרים, וביה"כ אין צורך לרבות נשים, והפסוק בא לחייב נשים בתוספת שהיינו אומרים שכמו שהתמעט תוספת מעונש ואזהרה כך נמנע נשים, קמ"ל שנשים חייבות.

מכל מרבים קטנים ומה שכתוב במשנה שקטנים פטורים מדובר בקטן שלא הגיע לחינוך, ומכל מרבים קטן שהגיע לחינוך ואמנם חיובו הוא רק מדרבנן, אך זה רק אסמכתא.

ר' ינאי מבאר שקטן שא"צ לאמו הוא כשנפנה ואין אמו מקנחתו, ור"ש מבאר שניעור ואינו קורא אמא, ואמנם גם גדולים יותר קוראים אמא, אלא מי שקורא ושונה כשניעור נקרא צריך לאמו.

המעשה ששמאי לא בא לסתור את הדין שקטנים פטורים, אלא בא לומר ששמאי מחמיר, וכן היה מעשה בכלתו שילדה ועשה סוכה עבור הקטן.

משנה בז' הימים אדם עושה הסוכה קבע וביתו עראי, וכשיורד גשם מותר להתפנות מהסוכה מכשתסרה המקפה, וזה משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו והוא שופך לו קיתוה על פניו. **גמרא** בסוכה עושה סוכתו קבע ואם היו לו כלים ומצעות נאים מעלים לסוכה ואוכל עושה וסוכה, ולומדים זאת מבסוכות תשבו בעין תדורו שבז' הימים יעשה סוכתו קבע וביתו עראי, ויעלה לסוכה כלים ומצעים נאים, ואוכל ושותה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה, ומה שרבה אמר שמקרא ומשנה בסוכה ולימוד הש"ס מחוץ לסוכה, יש לחלק שלגרוס דבר ברור אפשר בסוכה, ועיזון הוא בחוץ

דף כט כמו שרבה ורמי בר חמא כשקמו מלפני רב חסדא רצו בגמרא יחד, ואח"כ עיינו בסברא.

רבה אומר שכלי שתיה מכניסים לסוכה, אלא כלי אכילה מחוץ לסוכה, וביתו חלי עץ מחוץ לסוכה, ונר, יש אומרים בסוכה, ויש אומרים חוץ לסוכה, והחילוק הוא שבסוכה גדולה הנר בסוכה, ובקטנה הנר חוץ לסוכה.

השיעור שתסרה המקפה בגשם הוא במקפה של גריסים, אביי ישב לפני רב יוסף בסוכה ונשבה רוח ונפלו קסמין מהסכך, ואמר רב יוסף פנו כלי מכאן, אמר לו אביי שכתוב שהשיעור הוא משתסרה המקפה, אמר לו כיון שאני אסטניס בשבילי זה כאלו סרחה המקפה.

אכל בסוכה וירד בגלל הגשם, לא מטריחים אותו לעלות עד גמר סעודתו, ואם ישן וירד בגלל הגשם אין מטריחים אותו לעלות עד שיאור, והסתפקו אם זה עד שיתעורר, או עד שיאור השחר, והביאו ראיה מברייאת שכתוב עד שיאור ויעלה עמוד השחר ולכאורה זה דבר אחד, אלא הכוונה עד שיעור וגם יעלה עמוד השחר. **הסתפקו** מי שפך קיתון הארון לעבד או העבד לארון, וברייאת כתוב להדיא שפך לו רבו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשר בשימושך.

כשיש ליקוי חמה הוא סימן רעב לכל העולם, וזה משל למלך שעושה סעודה לעבדיו והניח לפניו פנס, וכשכונעם עליהם אומר לעבדו שיטול מלפניהם את הפנס וישבו בחושיהם ור"מ אומר שכשמאורות לוקים אומר סימן רע לשונאי ישראל שהם מלומדים ללקות, וזה משל למלמד רבא לבית הספר עם רצועה מי דואג מי שרגיל ללקות, כשהחמה לוקה הוא סימן רע בעיקר לעכו"ם שהם מונים לחמה, וכשהלבנה לוקה הוא סימן רע לשונאי ישראל שהם מונים ללבנה, כשהחמה לוקה במזרח הוא סימן רע ליושבי מזרח, ואם לקתה מערבה הוא סימן רע ליושבי מערב, ואם הוא באמצע הוא סימן רע לכלום, פניו דומים לדם הוא סימן שיבוא חרב לעולם, דומה לשק הוא סימן לחיצו רע, דומה לזה לזה היה גם חרב וגם רעב, לוקה בשקיעה הפורענות תשעה, ואם לוקה בזריחה הפורענות ממהרת, ויש אומרים להפך, שבשקיעה הפורענות ממהרת כמו החמה, ובוזיחה הפורענות שווה כמו שהחמה שווה ביום.

כשלוקים האומות לוקים גם האלהות שלהן, שכתוב ובכל אלוהי מצרים אעשה שפטם, וכשישראל עוקים רצונו של מקום אלוהי ישראל, כמו שכתוב כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תתחן כי יתו הגוים מהמה, שהם מפחדים ולא ישראל, בשביל ד' דברים לוקה החמה בשביל אבי"ד שמת ולא נספר כראוי, ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין לה מושיע, ועל משכב זכר, ועל

ב' אחים שנשפך דמם אחד, ועל ד' דברים לוקים הירח והכוכבים, על כותבי פלסתר ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי דמה דקה בא"י וקוצי אילנות טובות, ובגלל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרים למלכות, בגלל משהי שטרות פרוצים ובגלל מלוי ריביות, **עמוד ב** ועל מי שיכול למחות ואינו מוחה, ובגלל מי שפוסק צדקה ברבים ואינו נותן, רב אומר שנכסי בעלי בתים הולכים לכיליון בגלל כובשי שכר שכיר, ובגלל עושי שקר שכר שכיר, ובגלל שפורקים עול מצוארים ונותנים על חבריהם, ובגלל גסות הרוח והיה החמורה מכולם, ובעניים כתוב עוניים ירשו ארץ והתענוג על רוב שלום.

פרק לולב הגזול

משנה לולב גזול ויבש ושל אשירה ושל עיר הנדחת פסול, נקטם ראשו או שנפרצו עליו פסול, ולת"ק נפרדו עליו כשר, ולר' יהודה יאגדנו מלמעלה, ציני הר הברזל שכירות, לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר. **גמרא** המשנה אומרת שגזול ויבש פסול, ואינה מחלקת בין יום ראשון לשאר הימים, ואמנם יבש פסול שאינו הדר אך גזול שפסול מצד שאינו לכס ה' ופסול רק ביום הראשון ולא בשאר הימים

דף ל ומבאר ר' יוחנן בשם רשב"י שפסול מצד מצוה הבאה בעבירה, שכתוב והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה, וכמו שפיסח אין לו תקנה כך אין תקנה לגזול, ופסול בין קודם יאוש בין אחר יאוש, ולפני יאוש פסול שכתוב אדם כי יקריב מכם וגזול אינו שלו, ולאחר יאוש אמנם קנהו ביאוש אך הוא מצוה הבאה בעבירה, ועוד דרש רשב"י על הפסוק כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה, משל למלך שעובר במכס ואמר לעבדיו שלמו למוכסי, ואמר לו הרי זה שלך, אמר להם שילמדו ממנו כל עוברי דרכים שלא להבריח המכס, כך אומר הקב"ה שילמדו ממנו לברוח מהגזול, וכן אמר ר' אמי שיבש פסול שאינו הדר וגזול פסול מטעם מצוה הבאה בעבירה, אך ר' יצחק בר נחמני אומר בשם שמואל שגזול פסול רק ביום הראשון, אך בשאר החג כמו שיוצא בשאלו כך יוצא בגזול, ושאל ר"נ בר יצחק שבמשנה כתוב לולב הגזול והיבש פסול, ומשמע ששאלו כשר, וביום הראשון פסול גם שאלו שאינו לכס, אלא משמע שמדובר ביום השני ששאלו כשר, ובכ"ז פסול גזול, ורבה דוחה את הקושיא שמדובר ביום הראשון, ושאל ודאי פסול אך היינו אומרים שגזול כשר שבסתם גזילה היה יאוש לבעלים קמ"ל שפסול.

רב הונא אמר לסוחרים ההדסים שכשקונים מהגויים יתנו להם לקטוף מפני שסתם עכו"ם גזלני וקרקעת הם, **עמוד ב** וקרקע אינה נגזלת, לכן הגויים יגזלו שיהיה יאוש הבעלים בידיהם, ובידי ישראל יהיה כבר שינוי רשות, ואמנם לענין הקונים מספיק שהסוחרים עצמם יקטפו שכבר יהיה יאוש בידיהם ושינוי הרשות לקונים, אך לגבי הסוחרים עצמם צריך שהגויים יקטפו, אך לכאורה יקנו הסוחרים בשינוי מעשה באיגוד הלולב, וצריך לומר שרב הונא סובר שלולב א"צ אגד, וגם אם צריך אגד הוא שינוי החזון לברייתו שאינו שינוי, אך לכאורה יהיה שינוי השם, שמתחילה קראו לזה הדס ועכשיו נקרא הושענא

דף לא יש לומר שגם מתחילה קראו להדס הושענא.

לר"א סוכה גזולה והמסכך ברה"ר פסול, ולחכמים כשר, ור"נ אומר שנחלקו כשתקף את חבירו והוציאו מסוכתו, שלר"א אדם אינו יוצא בסוכתו של חבירו, ואם קרקע נגזלת וסוכה גזולה ואם אינה נגזלת פסול שזה סוכה שאולה, ורבנן סוברים שאדם יוצא בסוכתו של חבירו וקרקע אינה נגזלת וא"כ זה סוכה שאולה, ואם גזל עצים וסיכך בהם לכר"ע יוצא ורק חייב דמי עצים, ומדויק בברייאת שזה כמו מסכך ברה"ר שהקרקע אינה שלו כך לר"א לא יוצא רק כשהקרקע אינה שלו.

סבתא אחת באה לפני ר"נ ואמרה שריש גלותא וכל החכמים יושבים בסוכה גזולה, צווחה ולא השגיח בה ר"נ, אמרה לו, אשה שלאביה היו ג' מאות וי"ח עבדים צועקת לפניו ואינכם שגיחים בה, אמר ר"נ היא סתם קולינת ואין לה אלא דמי עצים. **רבינא אומר** שקורה גזולה שסיככו בה יש בה תקנת מריש, והחידוש בזה יותר מעצים למרות שהיא פחות מצויה מעצים, בכ"ז אינו מחזיר כי צריך לה בתוך ז' הימים, ואחר כך מחזירה בעין, ואם חיברה בטיט אינו חייב גם אחר ז' הימים,

לולב יבש לת"ק פסול ולר' יהודה כשר, רבא אומר שנחלקו בלולב, שרובנן מקישים לאתרוג שצריך הדר כך בלולב צריך הדר, ולר' יהודה לא לומדים לולב מאתרוג ואין צריך הדר, ובאתרוג לכר"ע צריך הדר, אך לכאורה בלולב שנפרצו עליו אמר ר' יהודה שיאגדנו מלמעלה, משמע שהוא סבר שבלולב גם צריך הדר, אך יש לומר שהטעם הוא כמו שהוא אמר בשם ר' טרפון שכתוב כפת תמרים שאם היה פרוז יכפתנו, אך לכאורה ר' יהודה אומר לא יאגדו בלמינו ומשמע שזה מצד הדר, ויש לדחות שהיה רבא אומר שמועיל לאגוד אפילו כסיב או בעיקר הדקל, ובאתמ הטעם של ר' יהודה הוא שכיון שלולב צריך אגד אם יאגד ממין אחר זה יהיה ה' מינים, אך לכאורה ר' יהודה עצמו סובר שגם באתרוג לא צריך הדר שכתוב בברייאת שד' מינים לא פוחתים מהם ולא מוסיפים עליהם, ואם לא מצא אתרוג לא יביא פריש או רימון ולא דבר אחר, כמובן שיהיה יבשים פסולים, ולר' יהודה כשר ביבש, והוא הביא מעשה **אמור ב** שבני כרכים היו מורשים לולביהן לבני בניהם אמרו לו שאין להביא ראיה משעת הדחק, וכתוב שיבשים כשרים ומשמע אף אתרוג, ויש לדחות שרק לולב כשר ביבש לר' יהודה. דברי הברייאת שלא מוסיפים על המינים החידוש הוא שאף שסובר ר' יהודה לולב צריך אגד ואם הביא מין אחר זה לא נקרא שמוסיף כשאינו אגד עם האחרים, קמ"ל שזה חזק כל תוסף, ומה שחידש הברייאת שלא יביא פריש או רימון שהיינו אומרים שביבש משהו שדומה לה' מינים שלא יתסתח תורת אתרוג קמ"ל שאסור, שלא יצא מזה קלקול שיביא משהו דומה בשנה אחרת.

ישנה ברייתא שלת"ק אתרוג ישן פסול ור' יהודה מכשיר, וא"כ רואים שלר' יהודה אין כלל דין הדר אף באתרוג, ומה שנחלקו שאתרוג ירוק ככרתי שלר"מ כשר ולר' יהודה פסול, ולכאורה הוא מטעם שאינו הדר, ויש לומר שהטעם הוא שרדיין לא נגמר הפרי, וכן מה שנחלקו באתרוג קטן שלר"מ שיעורו כגודל, ולר' יהודה שיעורו כביצה, יש לומר שנחלקו מתי נגמר הפרי, וכן מה שנחלקו באתרוג גדול שלר' יהודה השיעור הוא שיאחו ב' בידו אחת, ולר' יוסי אפילו אחד בבי' ידיו, אינו מטעם הדר אלא שרבה אמר שלולב בימין ואתרוג בשמאל ולפעמים מתהפך לו, ובגדולים זה יכול ליפול ולהפסול, ומה שלר' יהודה אתרוג נקרא הדר הוא רק לענין שהוא דר באילן משנה לשנה.

אף שרבה אומר שאתרוג של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר אך במשנתו מדובר באשירה של זמן משה שדינה בשריפה וכאילו השיעור נכתה, וזה מדויק במשנה שכתבת דין זה יחד עם עיר הנדחת שדינה בשריפה.

רב הונא אומר שרק נקטם פסול אך נסדק כשר.